

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО”

**НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ
З НАРИСНОЇ ГЕОМЕТРІЇ**

Київ – 2020

О.М. Крот, Л.В. Петіна, М.С. Гумен, Г.М. Коваль. Навчальні завдання з нарисної геометрії – К.: НТУУ "КПІ", 2020– 22 с.

Відповідальний редактор В.В. Ванін

Рецензент: Н.В. Білицька

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

Навчальні завдання з інженерної графіки містять графічні умови домашніх і аудиторних завдань по кожній темі курсу.

Домашні завдання розв'язуються студентами самостійно вдома, аудиторні завдання – в аудиторії під керівництвом викладача. На кожному практичному занятті після відповіді викладача на питання студентів виконується контрольна робота з поточної теми за індивідуальними варіантами, під час якої викладач перевіряє домашні завдання і виставляє оцінку за них.

Графічні побудови виконуються олівцем із застосуванням креслярських інструментів безпосередньо на графічних умовах задач, шукані зображення виділяють червоним кольором.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

1. Позначення геометричних елементів:

- точки позначаються великими буквами латинського алфавіту $A, B, C, \dots$, або цифрами $1, 2, 3, \dots$;
- лінії - малими буквами латинського алфавіту $a, b, c, \dots$;
- площини і поверхні - великими буквами грецького алфавіту $\Pi, \Sigma, \Delta, \dots$;
- проекції вказаних геометричних елементів позначаються тими ж символами, що і оригінали, з індексами, які відповідають індексам площин проекцій: $A_1, A_2, A_3, l_1, l_2, l_3, \dots$.

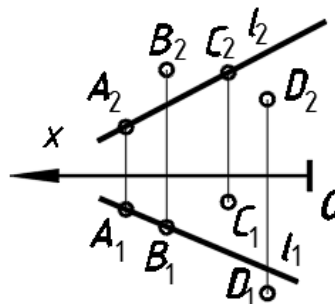
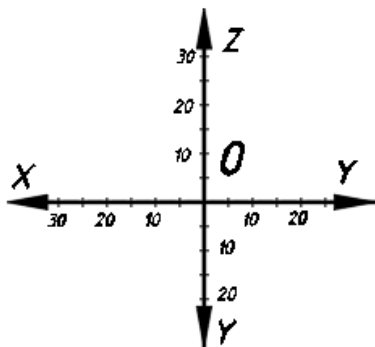
2. Позначення, які характеризують відношення між геометричними елементами та дії над ними:

Символ	Приклад
$\subset (\in)$ – підмножина (елемент) належить множині;	$a \subset \Sigma$ – лінія a належить площині Σ , $A \in \Sigma$ – точка A належить площині Σ ;
$\supset (\ni)$ – множина включає підмножину (елемент);	$\Sigma \supset a$ – площина Σ містить лінію a , $a \ni A$ – пряма a проходить через точку A ;
$\cap$ – перетин геометричних елементів;	$a \cap b$ – лінія a перетинає лінію b ;
$=$ – результат дії;	$A = b \cap \Sigma$ – точка A є точкою перетину прямої b з площиною Σ ;
$\cup$ – об'єднання;	$AB = A \cup B$ – пряма AB є результатом об'єднання точок A та B ;
$\parallel$ – паралельність;	$a \parallel b$ – пряма a паралельна до прямої b ;
$\perp$ – перпендикулярність;	$a \perp b$ – пряма a перпендикулярна до прямої b ;
$\circ/$ – символ мимобіжних прямих.	$a \circ/ b$ – прямі a та b мимобіжні

ЗАНЯТТЯ 1. Проекціювання точки та прямої

Домашні завдання

1. Побудувати горизонтальну, фронтальну і профільну проекції точок A, B, C . Визначити положення точок відносно системи площин проекцій.
2. Визначити розташування точок відносно прямої l (поставити позначку в табл.)

	На l	за l	перед l	над l	під l
A					
B					
C					
D					

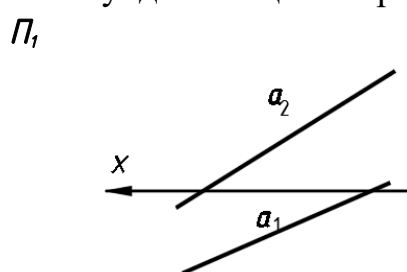
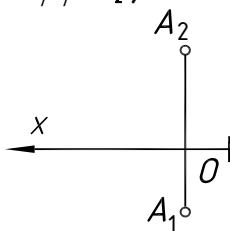
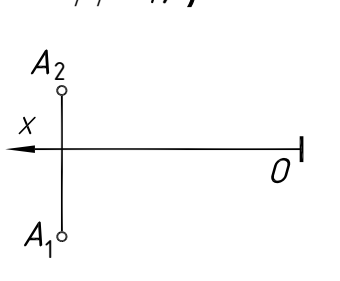
$A(30, 20, 25) \in$ _____

$B(20, 0, 10) \in$ _____

$C(0, 25, 0) \in$ _____

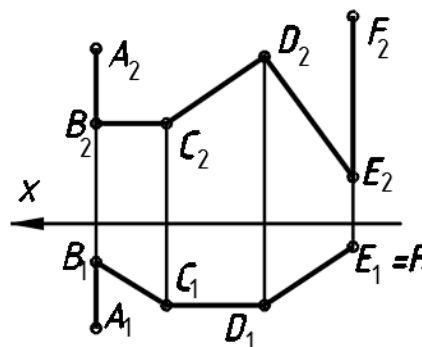
3. Побудувати проекції прямих рівня, які проходять через точку A під заданими кутами до площин проекцій:

а. $AB \parallel \Pi_1, \beta = 30^\circ$ б. $AB \parallel \Pi_2, \alpha = 45^\circ$

5. Записати назву кожної ланки ламаної $ABCDEF$ і визначити її довжину

ланка	Розташування і назва	довжина
AB	$\parallel \Pi_3$, профільна пряма	
BC		
CD		
DE		
EF		

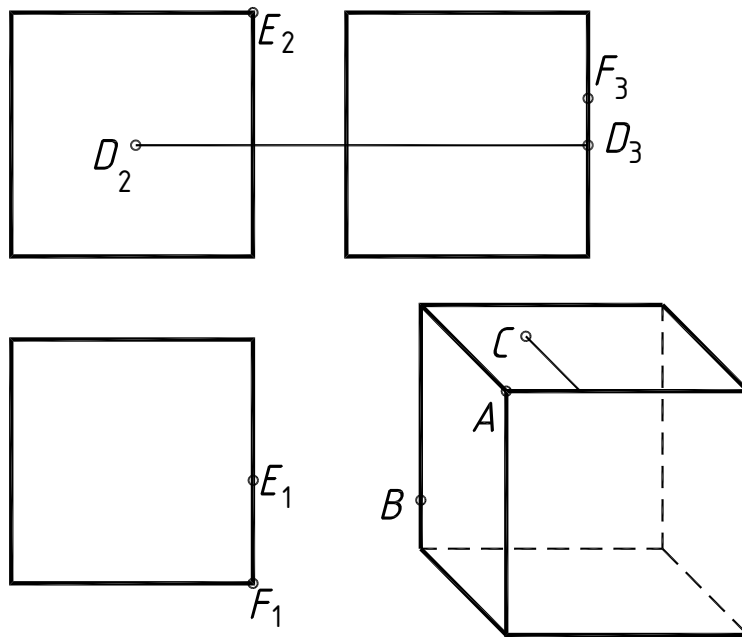
Довжина ламаної $ABCDEF$ _____

Аудиторні завдання

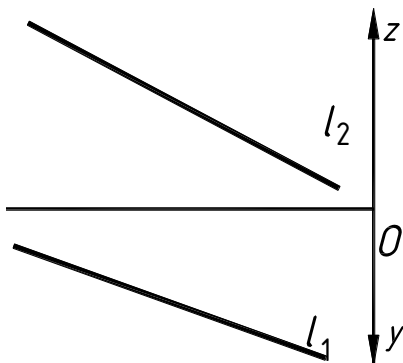
6. Побудувати:

а) за наочними зображеннями точок A, B, C у фронтальній диметрії їх ортогональні проєкції;

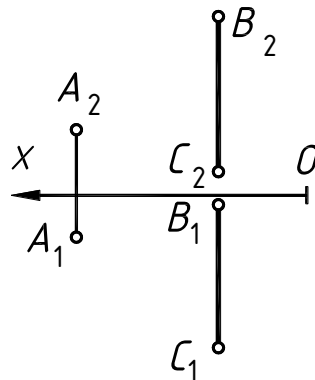
б) за двома ортогональними проєкціями точок D, E, F їх відсутні проєкції та наочні зображення у фронтальній диметрії.

7. На прямій l знайти точку A , віддалену від осі Oy на 15 мм і побудувати відрізок AB довжиною 25 мм.

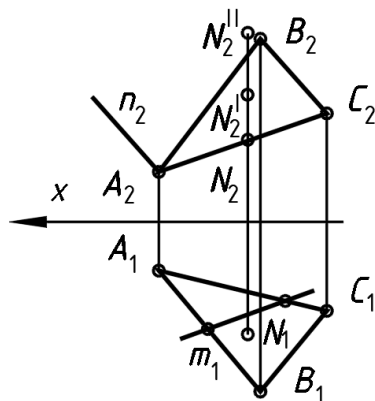
8. Через точку A провести пряму, яка паралельна до площини Π , і перетинає пряму BC .

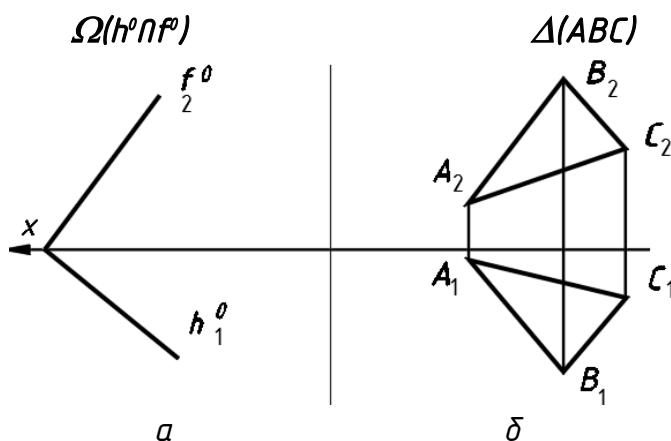
ЗАНЯТТЯ 2. Площина. Точки і прямі у площині

Домашні завдання

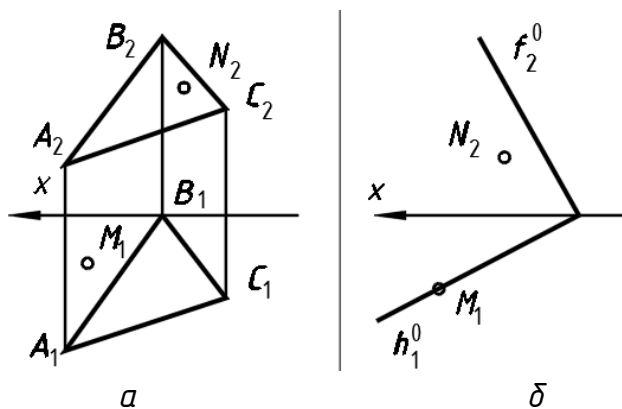
9. Побудувати відсутні проекції прямих n і m , які належать площині $\Delta(ABC)$. Визначити, яка з проекцій (N_2 , N_2^I , N_2^{II}) відповідає фронтальній проекції точки $M(M_1)$, яка належить площині $\Delta(ABC)$.

10. В заданих площинах побудувати горизонталь на відстані 15 мм від площини Π_1 і фронталь на відстані 10 мм від площини Π_2 . Знайти точки їх перетину.

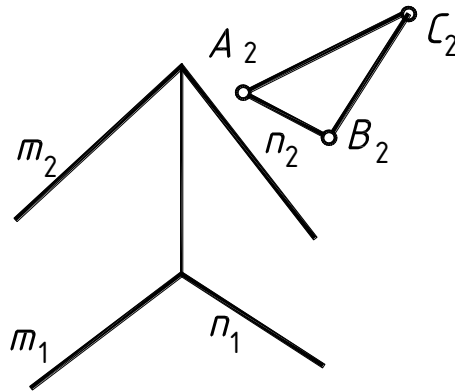

11. Побудувати відсутні проекції точок M і N , які належать заданим площинам

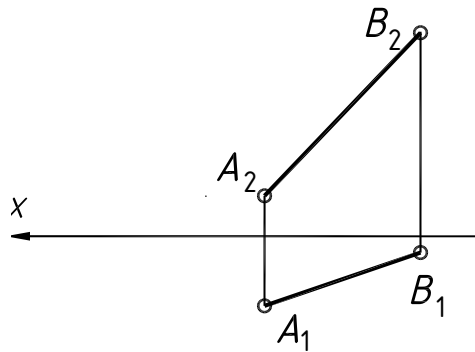

Аудиторні завдання

12. Побудувати горизонтальну проекцію трикутника ABC , який належить площині $\Sigma(\pi\pi m)$.

13*. Побудувати сліди площини загального положення, яка проходить через пряму AB та рівно нахилена до площин Π_1 та Π_2

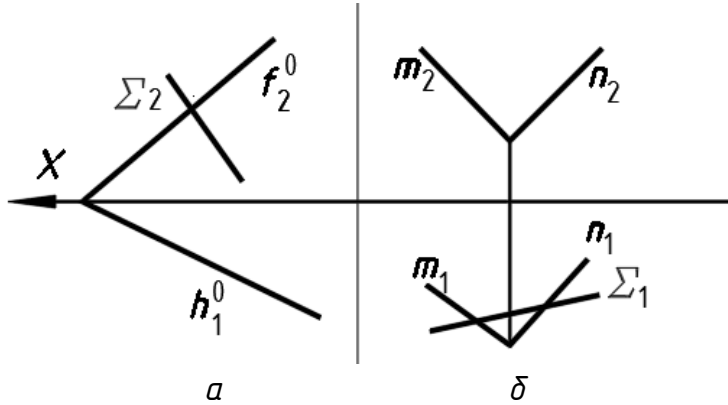

ЗАНЯТТЯ 3. Взаємне положення площин

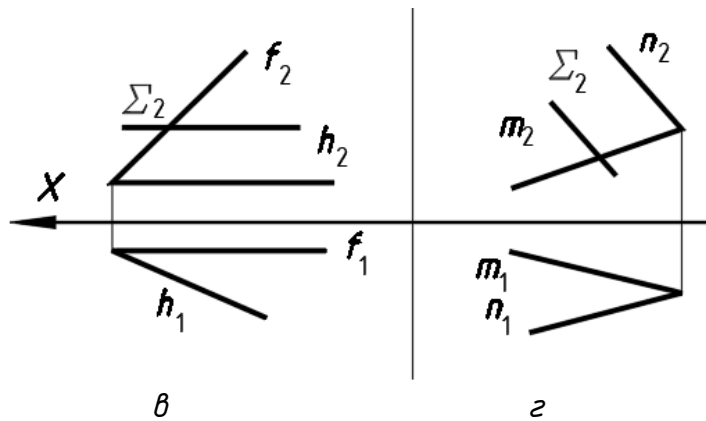
Домашні завдання

14. Побудувати лінію перетину двох площин. Одну проекцію лінії перетину побудувати за умовою належності площині окремого положення, другу – за умовою належності площині загального положення, а саме

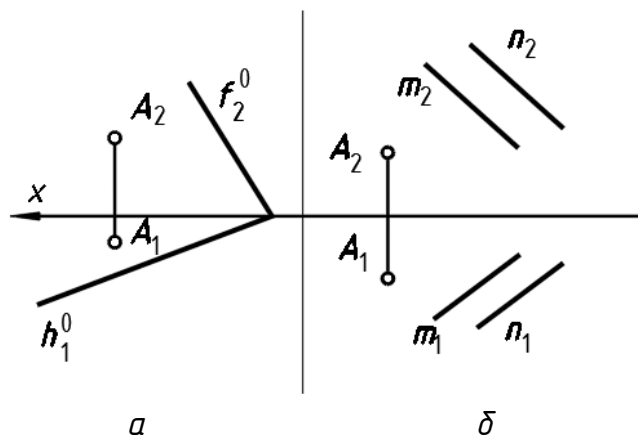
– за двома точками;

– за точкою та напрямком.

15. Через точку A провести площину, паралельну до заданої площини.

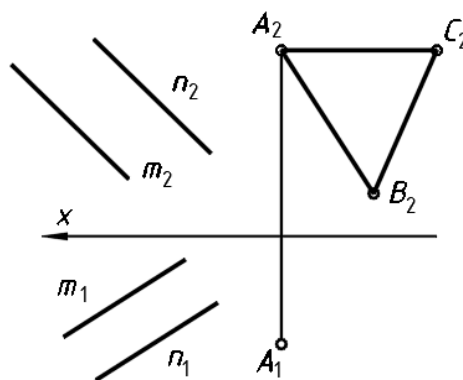
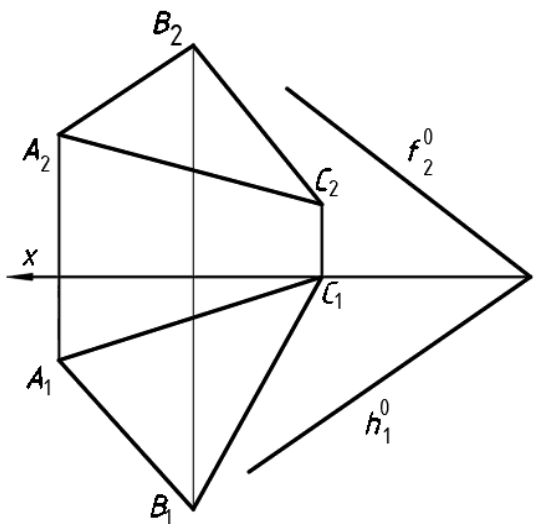

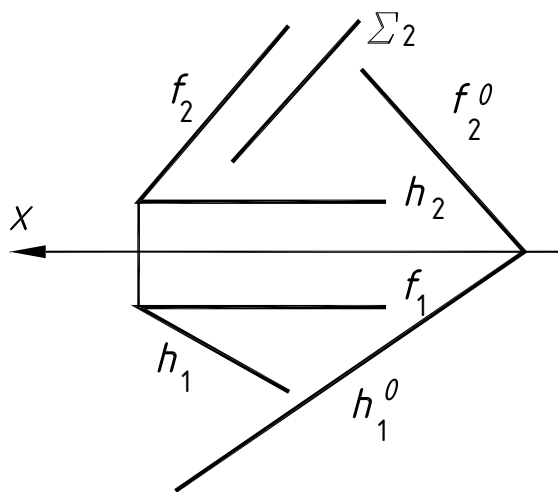
Аудиторні завдання

16. Побудувати лінію перетину площин ΔABC та Σ ($f^0 \cap h^0$),

17. Побудувати горизонтальну проекцію ΔABC , площина якого паралельна до площини Σ ($m//n$), а сторона $AB//m$.

18*. Знайти точку K перетину трьох площин та визначити її координати.

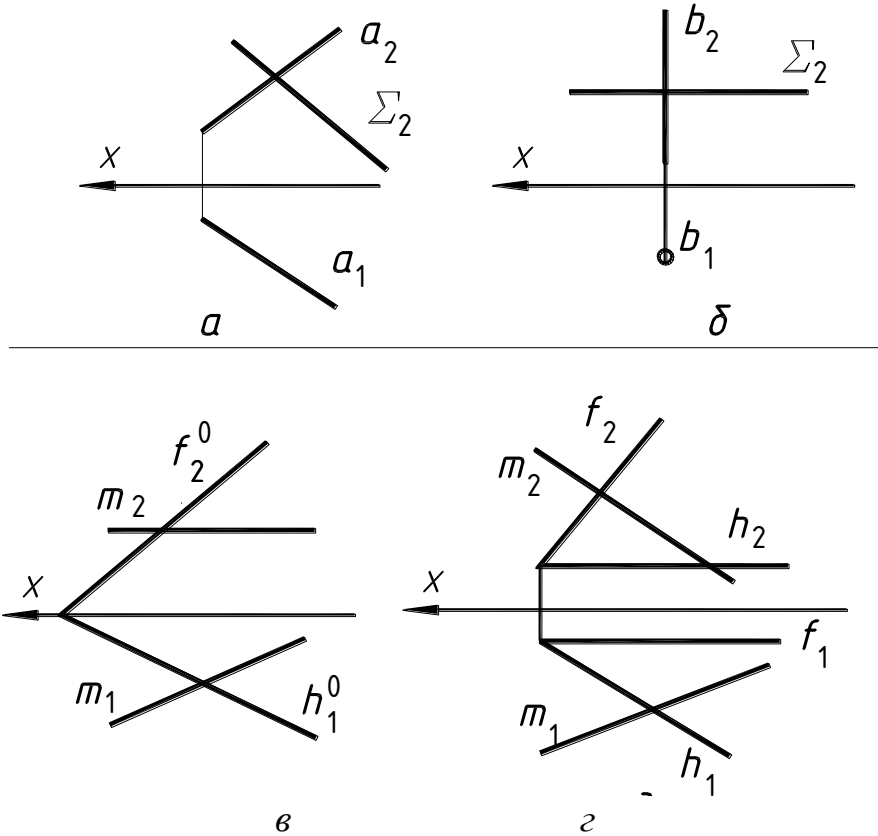

$K(\quad)$

ЗАНЯТТЯ 4. Взаємне розташування прямої та площини

Домашні завдання

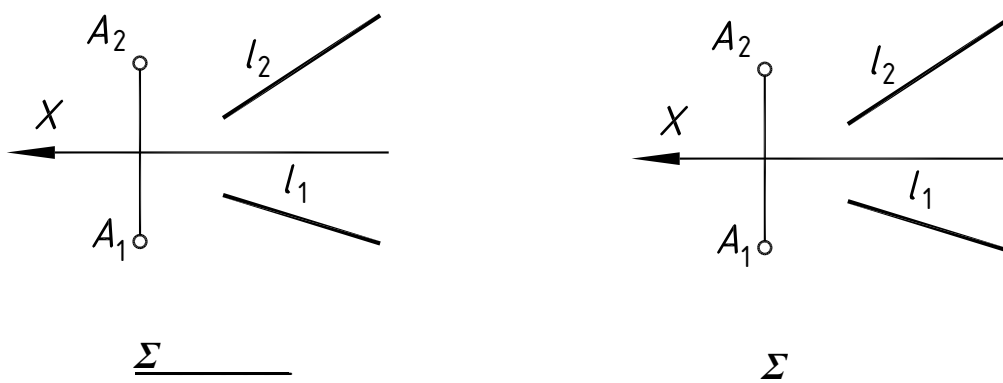
19. Побудувати точку K перетину прямої з площиною.

20. Через точку A провести площину Σ , паралельну до прямої l , і записати її визначник.

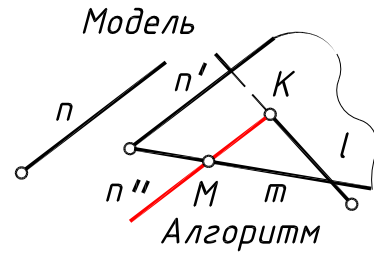
а) Σ – горизонтально-проекціююча

б) Σ – профільно-проекціююча

Аудиторні завдання

21. Дані три мимобіжні прямі l , m , n . Побудувати пряму, яка паралельна до прямої n та перетинає прямі m і l .

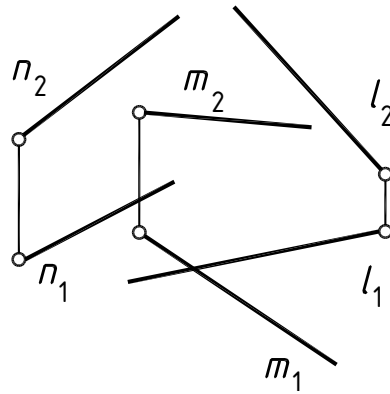

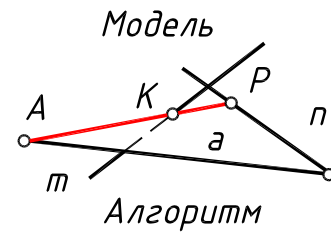

---

22. Через точку A провести пряму так, щоб вона перетинала задані прямі m та n .

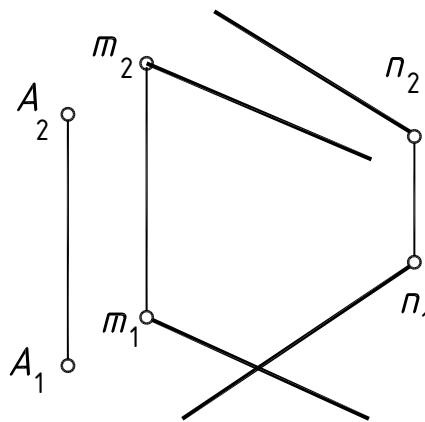

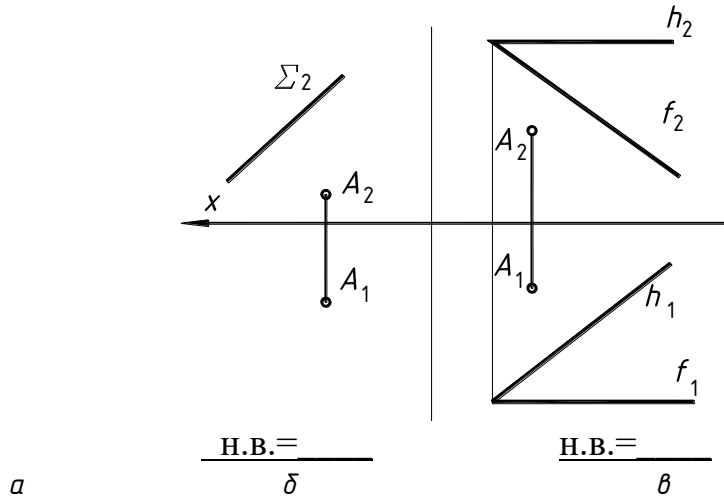

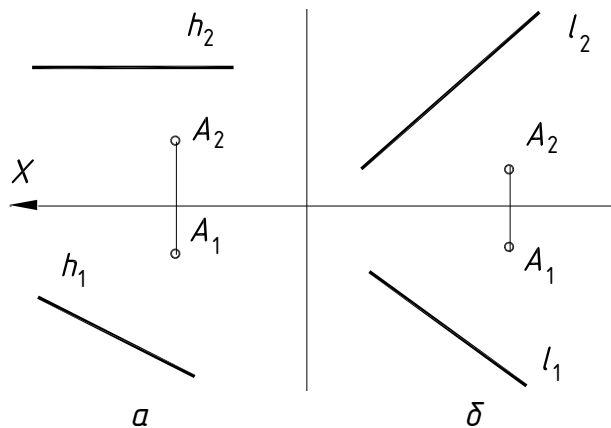
ЗАНЯТТЯ 5. Перпендикулярність прямих і площин. Застосування геометричних місць при розв'язуванні задач

Домашні завдання

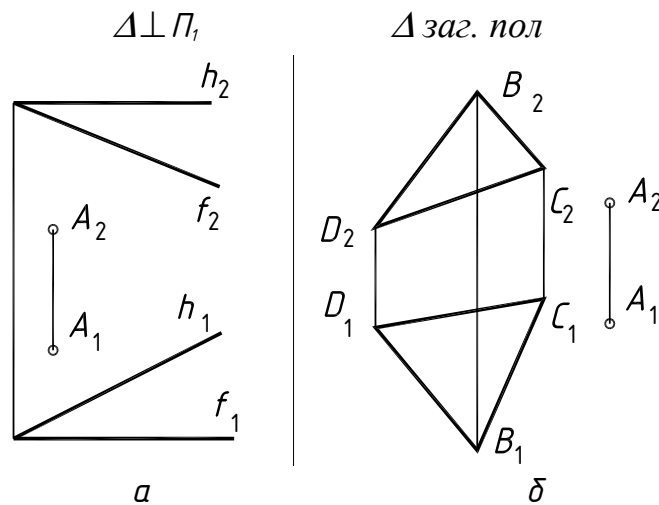
23. Визначити відстань від точки A до заданої площини.

24. Визначити відстань від точки A до заданої прямої.

25. Через точку A провести площину Δ , перпендикулярну до заданої.

Аудиторні завдання

26. Побудувати горизонтальну проекцію прямої b , яка перетинає задану пряму a під прямим кутом.

Алгоритм

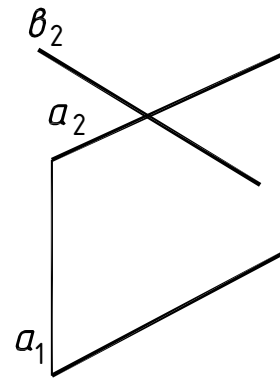

---

27. На осі Oz знайти точку C , рівновіддалену від точок A та B .

Алгоритм

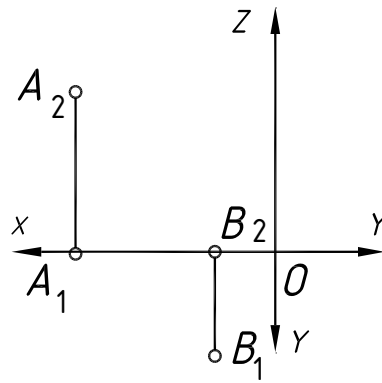

28*. Побудувати пряму, паралельну до площини $\Sigma(\Sigma_2)$ і дотичну в точці K до сфери з центром в точці C .

Алгоритм

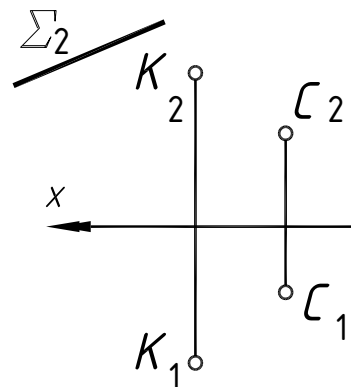

ЗАНЯТТЯ 6. Спосіб заміни площин проєкцій. Обертання навколо лінії рівня

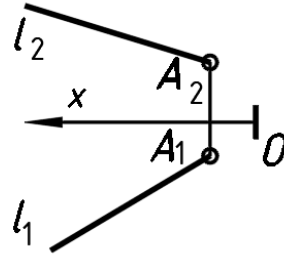
Домашні завдання

29. Перетворити пряму l в пряму рівня та визначити кути нахилу прямої до площин проєкцій Π_1 і Π_2 .

$\alpha^\circ = \underline{\hspace{2cm}}, \beta^\circ = \underline{\hspace{2cm}}.$

Відкласти на прямій відрізок $AB=30\text{мм}.$

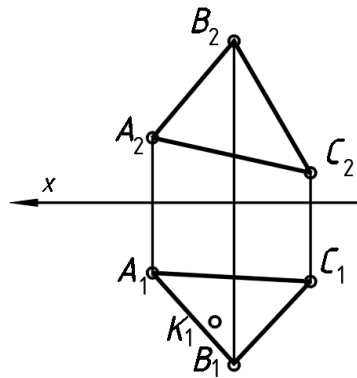
Перетворити пряму AB в проєціюючу.

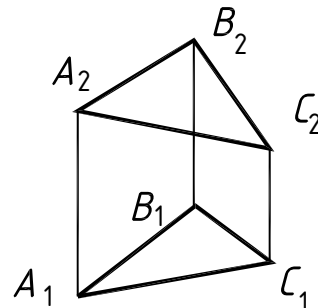
30. Визначити натуральну величину ΔABC , кут $\sphericalangle ABC$ та кут нахилу площини трикутника до площини Π_1

$\sphericalangle ABC = \underline{\hspace{2cm}}, \alpha^\circ = \underline{\hspace{2cm}}.$

На всіх площинах проєкцій побудувати відсутні проєкції точки $K(K_i) \in \Delta ABC.$

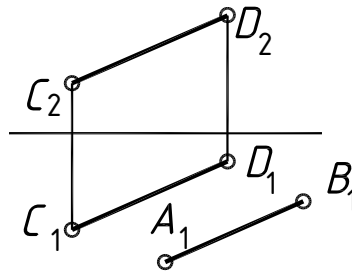

31. Визначити натуральну величину ΔABC способом обертання

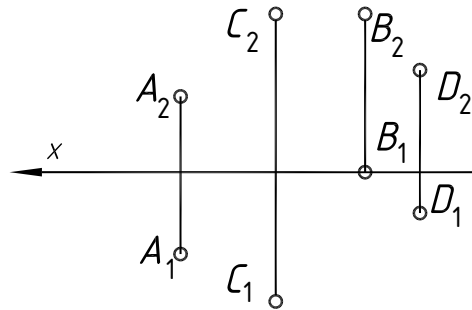

Аудиторні завдання

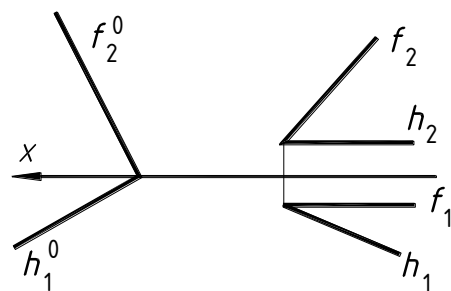
32. Побудувати фронтальну проекцію відрізка AB , паралельного до відрізка CD і віддаленого від нього на **15** мм.

33. Побудувати пряму, рівновіддалену від заданих точок A, B, C та D .

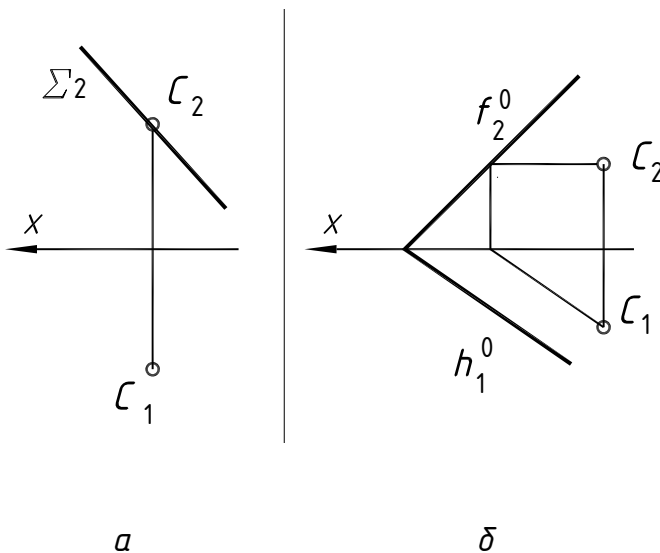
34*. Визначити кут між заданими площинами $\Sigma(h^0 \cap f^0)$ та $\Delta(h \cap f)$ способом обертання

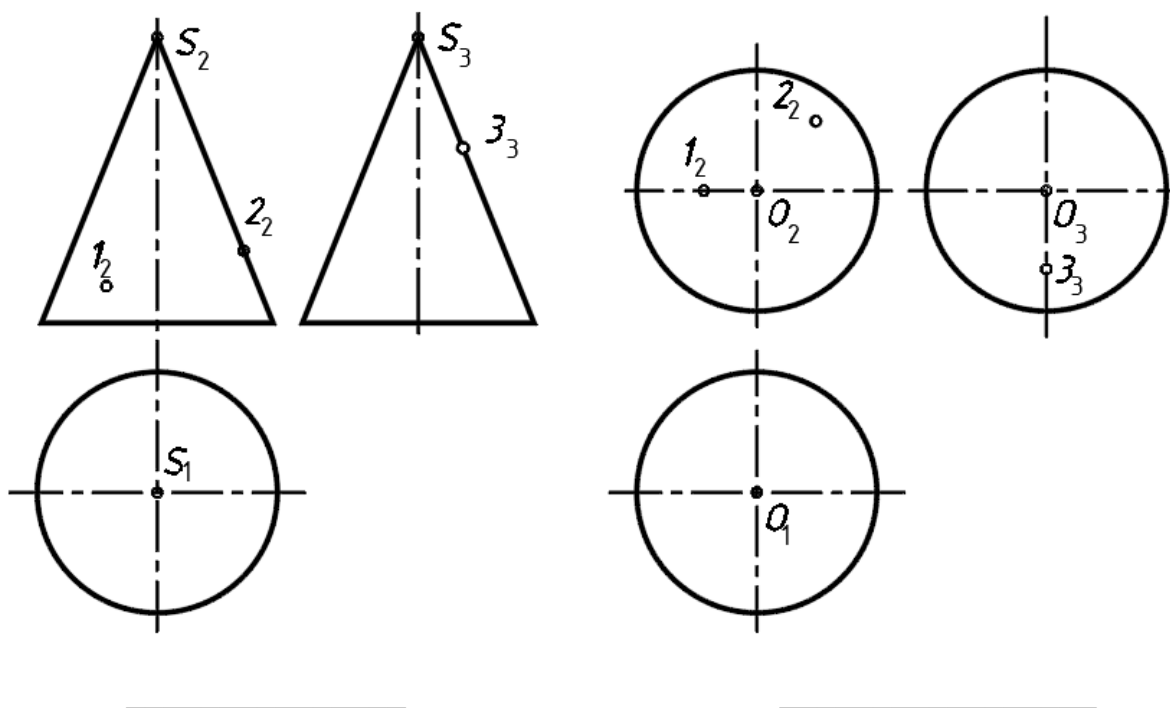
ЗАНЯТТЯ 7. Криві лінії і поверхні

Домашні завдання

35. Побудувати в заданій площині проекції кола. Центр кола – точка C , діаметр дорівнює 22 мм.

36. Побудувати відсутні проекції точок, які належать заданим поверхням. Точки вважати видимими на тих зображеннях, де задані їх проекції. Записати назву поверхні.

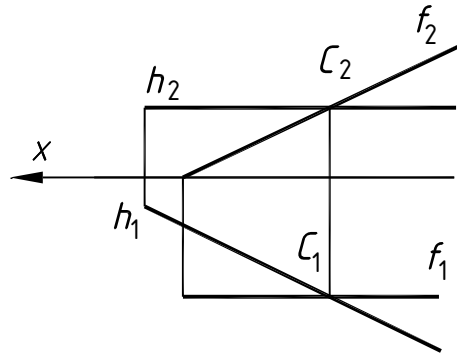

Аудиторні завдання

37. Побудувати проєкції прямого кругового конуса, основа якого розташована в заданій площині.

Діаметр основи дорівнює **28** мм, висота конуса – **35** мм.

38*. Побудувати проєкції поверхні, утвореної обертанням відрізка **AB** навколо прямої **b**.

Записати назву поверхні та її визначник.

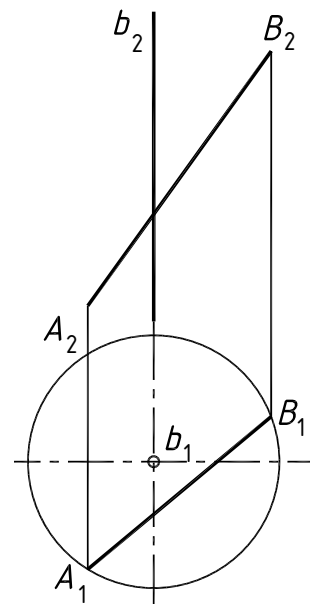

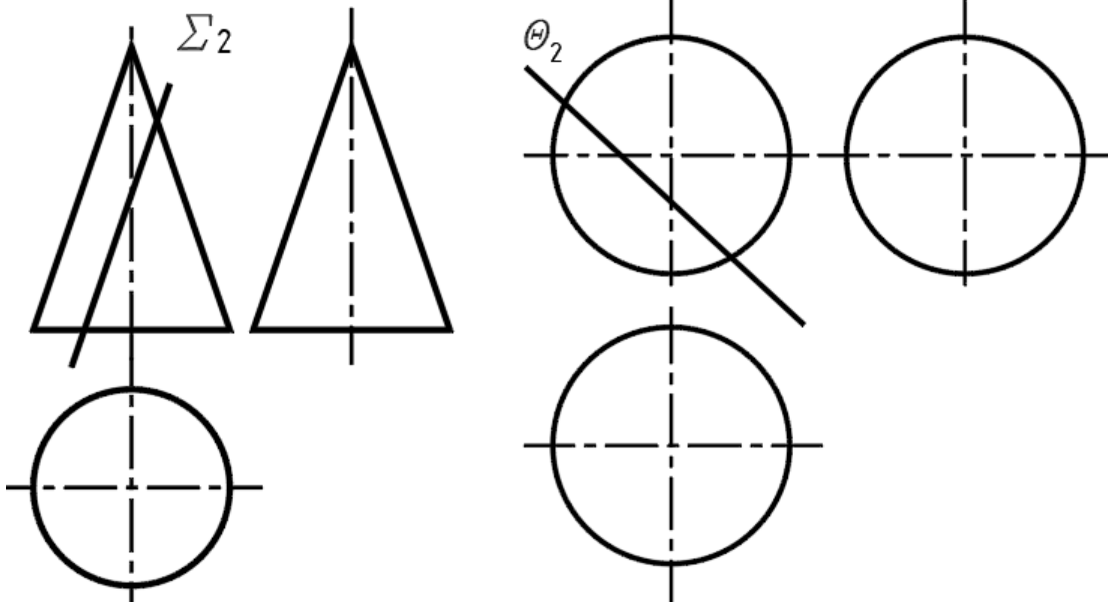

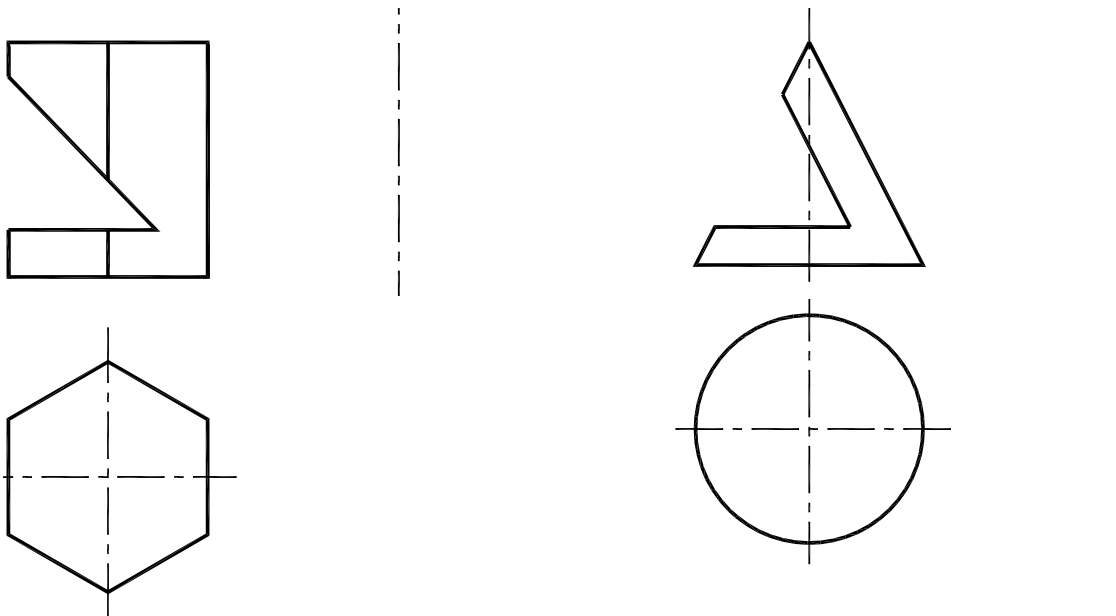
ЗАНЯТТЯ 8. Перетин поверхонь площинами

Домашні завдання

39. Побудувати проєкції лінії перетину заданої поверхні проєкціуючою площиною з урахуванням видимості.

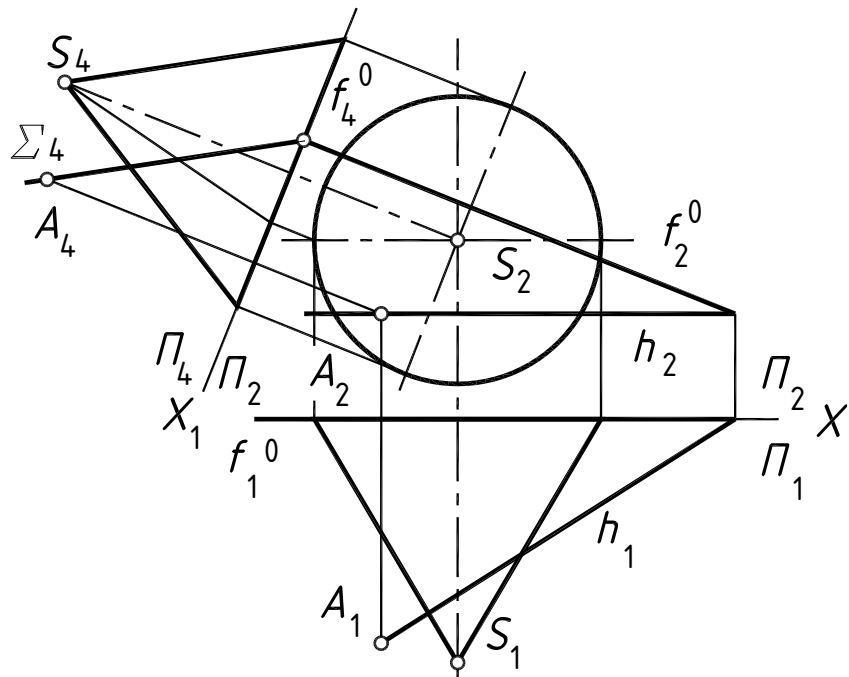

40. Побудувати горизонтальну та побудувати профільну проєкції фігури.

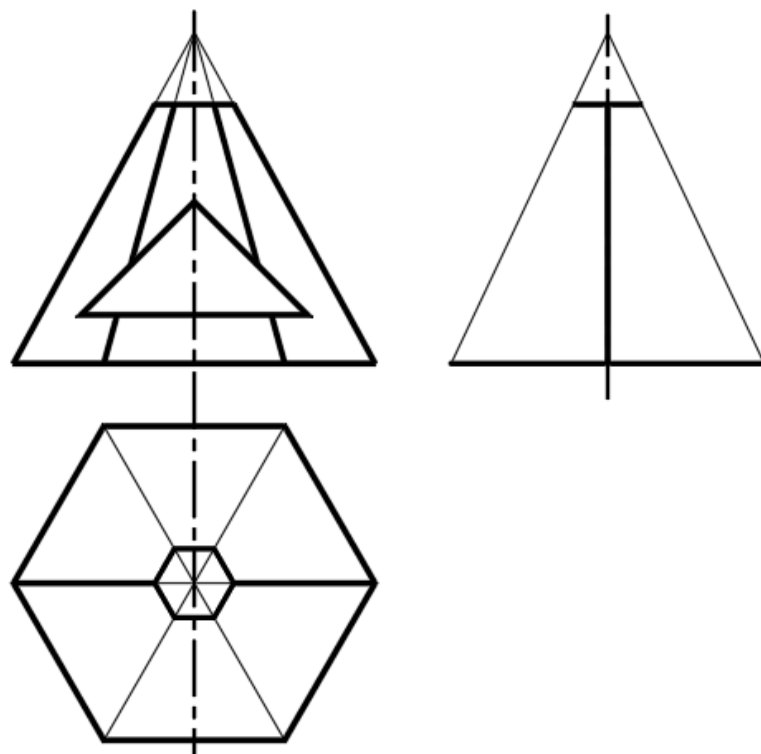

Аудиторні завдання

41*. Визначити форму лінії перетину поверхні конуса площиною Σ , побудувати її проекції та натуральну величину.

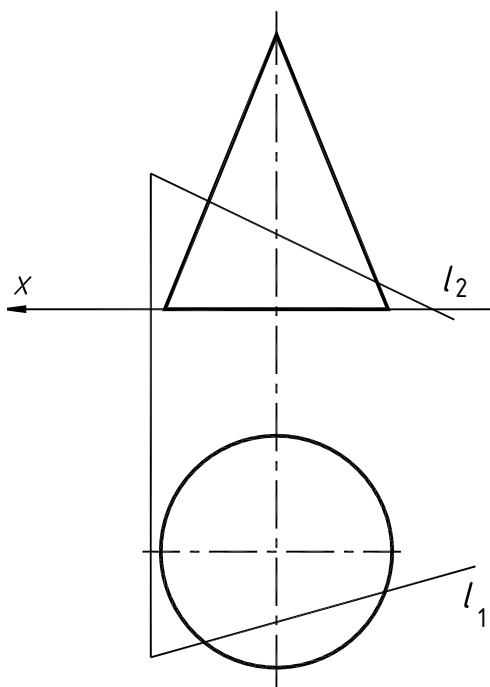
42. Побудувати горизонтальну та побудувати профільну проекції фігури з наскрізним отвором, виконати горизонтальний та профільний розрізи.

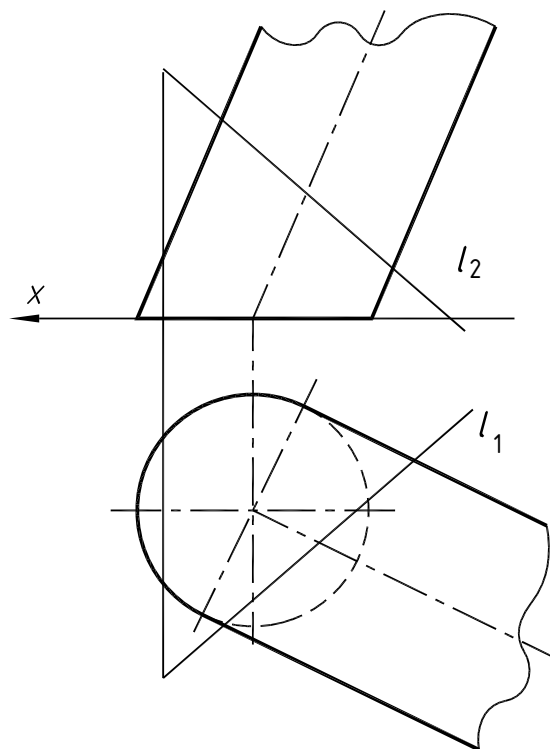
ЗАНЯТТЯ 9. Перетин прямої з поверхнею тіла. Перетин поверхонь

Домашні завдання

43. Знайти точки перетину прямої з поверхнями конуса та циліндра. Встановити видимість прямої.

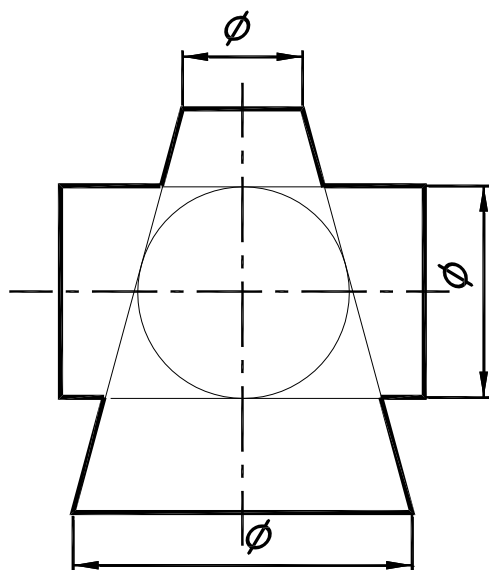

a

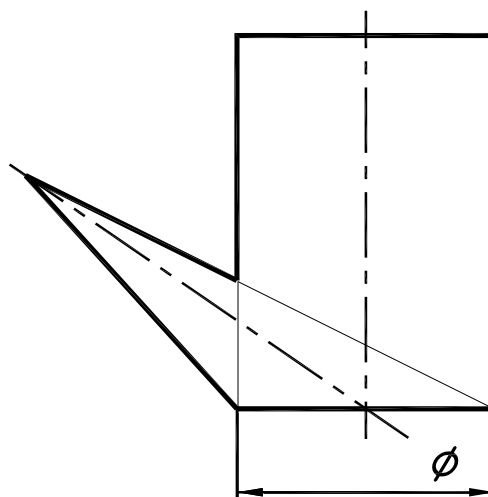

б

44. Побудувати лінію перетину поверхонь.

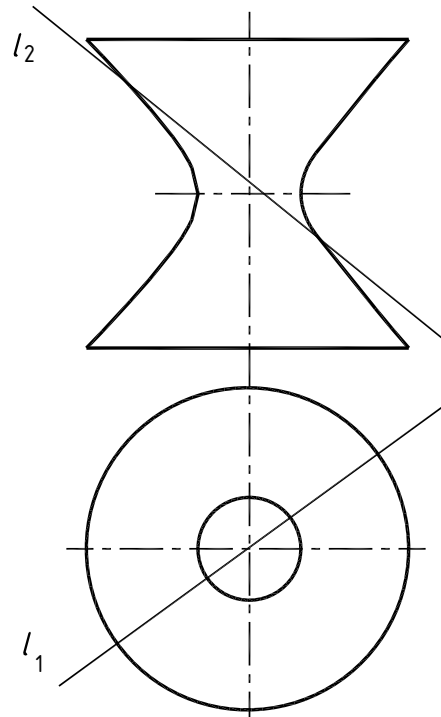
a

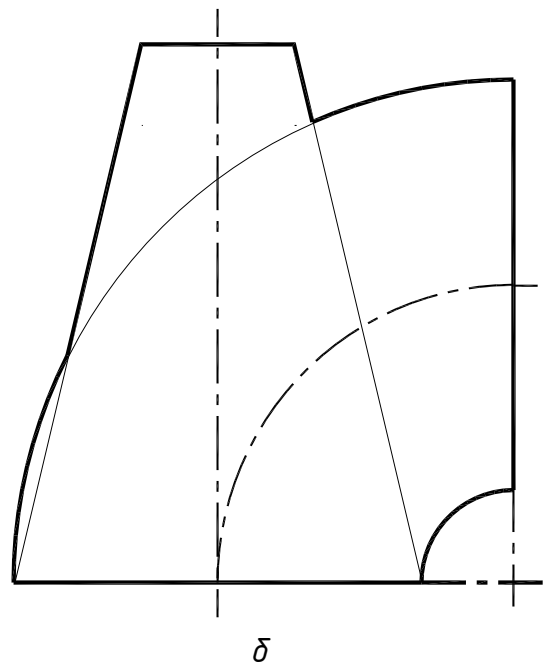
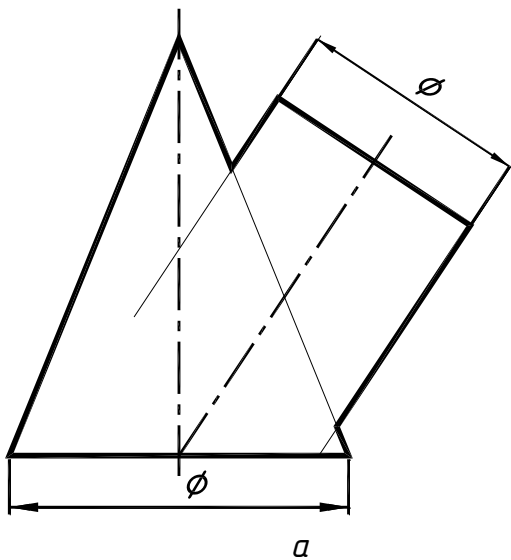
б

Аудиторні завдання

45. Знайти точки перетину прямої з поверхнею однопорожнинного гіперболоїда. Встановити видимість прямої.

46. Побудувати лінію перетину поверхонь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ванін В.В., Перевертун В.В., Надкернична Т.М., Власюк Г.Г. Інженерна графіка. – К.: Видавнича група ВНУ, 2009.– 400 с.
2. Михайленко В.Є., Ванін В.В., Ковальов С.М. Інженерна графіка. – К.: Каравела; Львів: Новий Світ– 2000, 2002. – 336 с.
3. Хмеленко О.С. Нарисна геометрія. Підручник – К.: Кондор, 2008. – 440 с.
4. Крот О.М., Петіна Л.В., Гумен М.С. Навчальні завдання з нарисної геометрії для програмованого навчання– К.: КПІ, 1991. – 88 с.

ЗМІСТ

	Загальні вимоги	3
	Умовні позначення	3
Заняття 1.	Проекціювання точки та прямої	4
Заняття 2.	Площина. Точки і прямі у площині.	6
Заняття 3.	Взаємне положення площин	8
Заняття 4.	Взаємне розташування прямої та площини. . .	10
Заняття 5.	Перпендикулярність прямих і площин. Застосування геометричних місць при розв'язуванні задач.	12
Заняття 6.	Спосіб заміни площин проекцій. Обертання навколо лінії рівня.	14
Заняття 7.	Криві лінії і поверхні	16
Заняття 8.	Перетин поверхонь площинами.	18
Заняття 9.	Перетин прямої з поверхнею тіла. Перетин поверхонь.	20
	Література	22